

УПУТСТВО ЗА ИЗРАДУ ЗАВРШНОГ РАДА НА МАСТЕР АКАДЕМСКИМ СТУДИЈАМА

Овим упутством ближе се одређују елементи садржаја, обим и форма завршног мастер рада, обавезе ментора и кандидата у току израде завршног рада.

I. Општи подаци

Завршни мастер радови који се бране на Факултету педагошких наука Универзитета у Крагујевцу израђују се у складу са њиховим описом који је дат у акредитованом студијском програму мастер академских студија у оквиру којег се рад брани (*Књига предмета* уз сваки студијски програм). Завршни рад је истраживачког карактера – теоријског или емпиријског.

Кандидат приступа спровођењу свог истраживања и писању завршног мастер рада по добијању одлуке о именовању ментора и чланова комисије и одобрењу теме.

Кандидат може радити завршни мастер рад из предмета који је током мастер студија похађао.

Завршни мастер рад пише се по правилу на српском језику и ћириличним писмом.

I.1. Карактер завршног рада

Зависно од извора информација и података који се у њему користе, мастер рад може бити:

(1) Теоријски – када се заснива на анализи и дискусији секундарних извора (резултата истраживања других истраживача и докумената). Овај тип рада представља преглед новијих радова из одређене области, са циљем да се сагледа стање у тој области и да се постојећа сазнања сажму, анализирају, евалуирају, синтетизују и генерализују.

(2) Емпиријски – када се заснива на подацима које је кандидат наменски сам прикупio за потребе мастер рада. Коришћењем одговарајућих метода и техника добијени, анализирани и продискутовани подаци упоређују се са подацима из коришћене литературе. У ову групу истраживања спадају квантитативна, квалитативна, компаративна, акциона и друга.

I.3. Обавезе ментора, чланова комисије и кандидата

Обавезе ментора током вођења менторства за завршни мастер рад су да:

- усмерава кандидата у току његовог целокупног истраживања везаног за израду завршног мастер рада, поштујући његову самосталност у погледу избора општег теоријско-методолошког усмерења, избора и коришћења научне аргументације и извођења закључчака у складу са њом;
- упућује кандидата на одговарајућу литературу и изворе;
- упућује кандидата на поштовање захтева етичности;

- прегледа и одобрава инструмент(е) истраживања (уколико су предвиђени) пре него што кандидат приступи истраживању;
- детаљно прегледа рад који је кандидат написао и, по потреби, враћа му га на дораду све до тренутка док не оцени да је он подобан за одбрану;
- редовно пружа консултације кандидату о свим питањима везаним за истраживање и само писање завршног мастер рада;
- води рачуна о испуњености структуре и форме завршног мастер рада;
- обавља и друге послове утврђене другим општим актима.

Обавезе чланова комисије су да на иницијативу ментора благовремено, пре коричења рада:

- помажу ментору у оцени рада, упућују на мањкавости и сугеришу побољшања;
- укажу на уочене неправилности уколико их има;
- сарађују са ментором и кандидатом у упућивању на литературу и изворе, дизајну инструмената истраживања, интерпретацији резултата рада.

Обавезе кандидата током израде завршног мастер рад су:

- да прати упутства ментора и на њих реагује;
- да се у потпуности придржава начела етичности и академске честитости;
- да благовремено обавести ментора уколико се суочи са проблемима у раду.

II. Садржај завршног рада на мастер студијама

У смислу садржаја, завршни мастер рад има следеће елементе:

1) *Насловна страна* (Прилог 1)

2) *Сажетак* (до 250 речи) и *кључне речи* (од 4 до 6). У сажетку се у најкраћим цртама наводе предмет и циљеви рада, методе истраживања које су примењене, најзначајнији резултати истраживања и закључци.

3) *Кључна информацијска документација* (Прилог 2)

4) *Садржај*. Садржај је попис поглавља и потпоглавља са редним бројем страна на којима она започињу. Садржај у тексту мора да се у потпуности подудара са садржајем на почетку рада. Најбоље је користити аутоматско генерисање садржаја које пружа Microsoft Word (Table of Contents). Прилози и литература се не нумеришу као наслови али се уносе у садржај.

5) *Основни део рада* састоји се од следећих елемената:

- 5.1. Увод, обима око 5% рада, садржи преглед структуре рада, објашњења и напомене који су у функцији увођења читаоца у целину и специфичности рада. У уводу се могу напоменути услови у којима је истраживање извршено, потешкоће у реализацији истраживања, лични разлози због којих се кандидат определио за дату тему и сл. На крају увода кандидат може изразити захвалност лицима и/или установама на пруженој помоћи.
- 5.2. *Главни део рада* (централни део рада, око 70–75% обима рада) треба да буде подељен у следећа поглавља: *Теоријски приступ проблему истраживања* (у овом поглављу се даје преглед владајућих ставова, схватања и резултати ранијих истраживања од којих се пошло; наводи се значај истраживања - друштвени, стручни, практични, опис проблема и предмета истраживања); *Методолошки оквир истраживања* (цљи и задаци истраживања, хипотезе истраживања/истраживачко питање, методе, технике и инструменти (уколико су предвиђени), начин избора и величина узорка/корпуса, ток и фазе истраживања, основне методе обраде података), *Интерпретација и анализа резултата истраживања* (у овом поглављу се излажу резултати/сазнања до којих се дошло, уз осврт на то у којој мери су она нова или су верификаторног карактера. У дискусији се резултати анализирају и интерпретирају, и стављају у однос са претходним сазнањима, стањем, тренутном васпитно-образовном праксом и сл.).
- 5.3. *Закључак* (до 10% рада). Закључак представља преглед најважнијих решења постављеног проблема истраживања, односно одговора на постављена питања. У њему се систематизују сазнања до којих се дошло, а могу се сугерисати и нова истраживања. Закључци представљају сумирање резултата истраживања, они указују на његов допринос и морају бити у сагласности са резултатима истраживања који су дати у тексту.

Основни део рада треба да буде обима 70 000–100 000 каратера, рачунајући размаке.

6) *Библиографија* (најмање 15 референци) садржи списак коришћене **литературе** (научне и стручне, само оне која је цитирана или на коју је упућено у тексту) и списак коришћених **извора** (уџбеници, приручници, белетристика, публицистички текстови, документа, правилници и сл.).

7) *Прилози:* инструменти истраживања (нпр. упитници), транскрипти, методичке припреме и сви пратећи елементи који се због обима не уносе у основни текст.

8) Изјава о ауторству (Прилог 3)

Ментор одобрава структуру и садржај мастер рада у складу са специфичностима теме и захтевима академског писања ове врсте радова.

III. Техничке карактеристике

Завршни мастер рад коричи се на следећи начин: 2 примерка тврдо и 3 примерка спиралним повезом. Насловна корица садржи елементе које садржи и насловна страница (Прилог 1 овог Упутства).

Маргине: горња и доња 2,5 цм; лева 3 цм; десна 2 цм

Фонт: Times New Roman

Проред између редова 1,5 (у табелама 1,15); равнање текста обострано (justified)

Величина слова: у основном тексту 12, у табелама 11, у фуснотама 10

За цитате дуже од једне реченице и примере који су у облику кратког текста или дијалога, користи се величина слова 11, са увлачењем са обе стране

IV. Цитирање, упућивање на изворе и литературу и навођење извора и литературе

Уобичајено је да се у завршним радовима користи АПА стил (APA – American Psychological Association style), за који се примери дају у наставку овог упутства.

Ментор може, уколико процени да је то сврсисходно, упутити кандидата на коришћење неког другог уобичајеног стила референцирања.

У раду се користи **један** стил.

(1) у тексту рада

У тексту рада на изворе и литературу упућује се скраћеном библиографском референцом у заградама. За ову сврху се не користе фусноте. Фусноте могу бити искључиво експланаторног карактера (додатно појашњавање, изношење појединости које нису директно везане за тему или су значајне за сагледавање проблема, изношење детаљнијих или мање релевантних података које би оптеретиле основни текст и сл.)

Примери упућивања на литературу у тексту:

(а) уколико парофразирамо аутора, сумирамо његове резултате (позив на извор по систему *автор, година*):

Реченица Р. Б. Марковића показује све карактеристике разгранате барокне синтаксе (Милановић, 2016)

(б) уколико дословно цитирамо:

„Како се показује, Радован Бели Марковић користи инверзије, веома често апозиције и релативне реченице, па је синтакса његове реченице по свим особеностима – посебно по разгранатости – барокна“ (Милановић, 2016: 27).

(в) у оба случаја може се применити и модел:

Наводећи све релевантне карактеристике синтаксе реченице у доба барока, Милановић (2016: 27) закључује...

Уколико се упућивање односи на цео рад, не наводи се страна већ само презиме аутора и година издања (Поповић 2019). Уколико је аутора више, уобичајено је да се за два аутора наводе презимена (Поповић, Милић, 2009), а за већи број аутора сви аутори код првог позивања на извор у основном тексту, а код поновљеног позивања на извор презиме првог аутора са назнаком „и др.“, „и сар.“ или „et al.“ (Miller et al., 2005: 3–14).

(2) у списку литературе и извора

У библиографији, на крају рада, наводе се сви извори и литература који су у тексту поменути. Извори и литература који нису поменути у тексту не наводе се у списку литературе и извора. Могу се представити одвојено (посебно листа извора, посебно литературе) или на једној листи. Подаци у библиографији дају се на језику публикације коју је кандидат користио (без превођења наслова и сл.) и писмом којим је штампана књига или чланак. Редослед је азбучни осим у радовима који нису на српском или руском језику (када је редослед абецедни).

Примери и упутства за различите типове публикација:

(а) Књига

Презиме аутора, Почетно слово имена (година издања). *Наслов књиге*. Место издања: Издавач.

Копас-Вукашиновић, Е. (2014). *Припрема деце за наставу почетног писања*. Јагодина: Факултет педагошких наука.

Више аутора (наводе се СВИ аутори без обзира на број): Чутура, И., Јовановић, В. (2018). *На Ливадици вечношти: од Учитељске школе до Факултета педагошких наука у Јагодини (1898–2018)*. Јагодина: Факултет педагошких наука.

(б) чланак

(б.1) у зборнику радова (или поглавље у књизи)

Презиме аутора, Почетно слово имена (година издања). Наслов чланка. У: Презиме, Почетно слово имена уредника (ур.). *Наслов зборника/књиге* (стр. xxx–xxx). Место издавања: Издавач.

Стојановић, Б., Миљковић-Павловић, А. (2019). Слика детета у педагошком раду Надежде, потоње игуманије Ане Ачић. У: Чутура, И., Ђорђевић, О. (ур.). *Игуманија Ана (Ачић), оличење посвећености* (стр. 32–43). Јагодина: Факултет педагошких наука – Историјски архив „Средње Поморавље“.

(б.2) у часопису

Презиме аутора, Почетно слово имена. (година издања). Наслов чланка. *Наслов часописа*, година/волнумен и број часописа, број почетне стране – број завршне стране рада

Ристановић, Д. (2016). Улога пројектног модела наставе природе и друштва у развоју сарадничког понашања ученика. *Настава и васпитање*, LXV (3), 629–646

За све изворе који нису публиковани (нпр. дипломски, мастер, докторски радови) наводе се пуне референце као за публикацију или са назнаком да је реч о необјављеним завршним радовима и податком о факултету и, уколико је доступно, датуму када су брањени. Уколико је рад преузет са интернета, наводи се пуне веб адреса и датум преузимања, на пример:

Крстић, Д. (2014). *Конструкција идентитета Торлака у Србији и Бугарској*, необјављена докторска дисертација. Београд: Филозофски факултет Универзитета у Београду http://147.91.75.9/manage/shares/disertacije/Krstic_Dejan_2014-11-06.pdf (преузето 10. 8. 2019)

И за остале референце преузете са интернета (било да су то извори или литература) наводи се пуне адресе и датум преузимања, на пример:

Одлука OCCJ од 26. 2. 2019: Одлука Одбора за стандардизацију српског језика *Српски говори призренско-тимочке дијалекатске области* (нацрт Одлуке сачинила др Софија Милорадовић), <http://www.ossj.rs/odluke-i-saopstenja/prizrensko-timocki-govori/> (преузето 10. 8. 2019)

Политика, дневне новине, 26. 1. 2016: Милован Вitezović, *Срби никада нису говорили сутски него судски* (обновљено према писању Политике) <http://www.politika.rs/sr/clanak/347867/Srbi-nikada-nisu-govorili-sutski-nego-sudski> (преузето 2. 8. 2019)

За остале типове референцирања метор упућује кандидата на захтеве стандарда.

V. Корисни линкови и публикације

Baxter P., Jack S., Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers, The Qualitative Report, Volume 13, Number 4, December 2008, pp. 544-559, <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR13-4/baxter.pdf>

Biblioteka DKSG, Vodič za citiranje, <http://www.dksg.rs/biblioteka/vodicZaCitiranje/uvod.html>

Bojović S., Pravni pojам plagijata, <http://www.besplatnapravnapomoc.rs/prilozi-saradnika/pravnipojam-plagijata/>

Живковић, П. (2018). Академско писање: кратак водич и практикум, <https://pefja.kg.ac.rs/wp-content/uploads/2018/10/AKADEMSKO-PISANJE-kratak-vodi%C4%8D-i-praktikum-za-studente.docx>

Живковић, П. (2018). Триангулација истраживачких метода у истраживањима друштвених појава: анаморфички приговор. *Зборник радова Педагошког факултета у Ужицу*, Год.21, бр.20, стр.11-30. <http://www.pfu.kg.ac.rs/files/Fakultet/Izdavstvo/Zbornik%20radova%20br.%2020.pdf>

Кодекс о академском интегритету и професионалној етици Универзитета у Крагујевцу: https://pefja.kg.ac.rs/preuzimanje/Normativi/2017/Kodeks_o_akademskom_integritetu_i_profesionalnoj_etici.pdf

Litosseliti, L. (2010). *Research Methods in Linguistics*. London – New York: Continuum.

Mercer, N. (2005). Sociocultural discourse analysis: analysing classroom talk as a social mode of thinking, *Journal of Applied Linguistics*, 1(2), 137–168.

Пешикан, М., Јерковић, Ј., Пижурица, М. (2010 или касније) *Правопис српскога језика*. Нови Сад: Матица српска.

Plagiarism, <http://www.ox.ac.uk/students/academic/guidance/skills/plagiarism>

Статут Факултета педагошких наука Универзитета у Крагујевцу (пречишћени текст): <https://pefja.kg.ac.rs/wp-content/uploads/2019/08/Statut-Fakulteta-preciscen-tekst-2019.pdf>

Filološki fakultet, Uputstvo za citiranje i parafrasiranje u seminarskim i master radovima, <http://www.fil.bg.ac.rs/wpcontent/uploads/studProg/iberijske/uputstvo%20za%20citiranje%20i%20parafrasiranje%20u%20seminarskim%20i%20master%20radovima.pdf>

Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2007): *Metode istraživanja u obrazovanju*. Zagreb: Naklada Slap.

Шевкушић, С. (2011) *Квалитативна истраживања у педагогији: допринос различитих методолошких приступа*. Београд: Институт за педагошка истраживања.

Шевкушић, С., Шефер, Ј. (2006): Акционо истраживање новог приступа настави познавања природе и друштва у четвртом разреду основне школе, *Наследство и васпитање* бр. 3, 269–283.

ПРИЛОГ 1

**УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ ПЕДАГОШКИХ НАУКА**

Мастер академске студије

Име, Средње слово, Презиме кандидата

НАЗИВ РАДА

- завршни рад -

МЕНТОР

Проф. (или Доц.) др Име, Презиме

Јагодина, година предаје рада

ПРИЛОГ 2**КЉУЧНА ДОКУМЕНТАЦИЈСКА ИНФОРМАЦИЈА
ЗА ЗАВРШНИ РАД НА МАСТЕР АКАДЕМСКИМ СТУДИЈАМА**

Попуњава кандидат у сарадњи са ментором	
Наслов рада	
Ментор	
Коментор	
а) Подаци о кандидату	
Име, средње слово и презиме	
Студијски програм и број досијеа	
Датум и место рођења	
Место и адреса боравка	
б) Подаци о раду	
Језик рада	
Језик резимеа	
Година одбране	
Број поглавља	
Број страна	
Број библиографских јединица (извори и литература)	
Број табела	
Број слика	
Број графика	
Број прилога	
Област	
Наставни предмет	
Кључне речи	
Напомена	
Попуњава библиотекар	
УДК	
Чува се у библиотеци Факултета педагошких наука у Јагодини	

Датум одбране:

Чланови комисије (име и презиме, звање):

Председник: _____

Члан: _____

Члан: _____

ПРИЛОГ 3

ИЗЈАВА О ПРИДРЖАВАЊУ ОПШТЕПРИХВАЋЕНИХ НАЧЕЛА АКАДЕМСКЕ ЕТИКЕ

Ja, _____ (навести име, средње слово и презиме кандидата), под кривичном, материјалном и моралном одговорношћу изјављујем следеће:

1. Завршни мастер рад _____ (навести назив) који сам израдио под менторством _____ (навести титулу, име и презиме ментора) резултат је мог истраживачког рада и ни у једном смислу не представља плахијат;
2. До резултата у њему изложених дошао сам сопственим истраживачким радом, под менторством наведеног наставника
3. Рад нисам купио, нити од било кога преписао нити превео са неког од страних језика, нити ми га је било ко други написао
4. У раду су поштована у потпуности општеприхваћена начела академске етичности. Сваку туђу мисао, директно наведену, правилно сам цитирао, а сваки позив на нечију туђу мисао означио сам и навео у складу са правилима одговарајућег цитатног стила.
5. Прихватам да се, путем одговарајућих компјутерских програма, изврши провера мојих тврдњи.

ИЗЈАВУ ДАО

(потпис кандидата)